

ROKODELSKA SHEMA

Rokodelska panoga	PLETILSTVO - ROČNO PLETENJE IN KVAČKANJE Pedagoško-andragoško usposabljanje je za vse kandidate enako. Kandidat pri vsebini praktičnega usposabljanja izbere eno izmed možnosti pod 1 ali 2: 1. PLETILSTVO Kandidat izbere med izdelkoma: a. NOGAVICA b. ROKAVICA (Z VZORCEM) 2. KVAČKANJE Kandidat izbere med izdelki: a. KAPA (reliefno kvačkanje) b. PODSTAVEK (Jasmin stič) c. TORBA (velika)
--------------------------	---

PEDAGOŠKO ANDRAGOŠKO USPOSABLJANJE	Predlagano število ur pedagoško andragoškega usposabljanja
Psihologija: - temeljni dejavniki za razvoj osebnosti (adolescenca, puberteta, tipične značilnosti mladostnika, biološke in socialne potrebe), - učni stili, - motivacija. Komunikacija: - potek komuniciranja (delež v komuniciranju, poslušanje, nebesedno komuniciranje, pogoji za uspešno komunikacijo, prvo srečanje, razgovor in dober vtis, poslovni bonton, komunikacija z udeležencem). Ergodidaktika: - ergonomija (najpomembnejši vplivi okolja na človeka v delovnem procesu, pridobivanje znanja v urejenem okolju, dejavniki, ki vplivajo na varno delo, pomen varovanja okolja, podjetniško vedenje v delovnem okolju). Načrtovanje procesa praktičnega usposabljanja: - temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom, - mentor (bistveni poudarki odnosa mentorja do udeleženca, osnovne naloge mentorja, lastnosti dobrega, mentorja, načrtovanje izvajanja rokodelske naloge). Načela uspešnega usposabljanja: - postopno in sistematično osvajanje znanj, nazornost, aktivnost, povezanost teorije in prakse, individualizacija, - kako pridobivamo znanje in spretnosti.	Teoretični del: 6 ur

Metode praktičnega usposabljanja z delom: - temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom (strokovni in vsebinski del, pedagoški in metodični del, materialno tehnični del priprave), - metode za izvedbo praktičnega usposabljanja (besedne metode, metoda demonstracije, metoda posnemanja, metoda štirih stopenj). Vrednotenje pričakovanih izidov: - preverjanje znanj in spretnosti.	Delavnice: 6 ur
---	--------------------------------------

VSEBINE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA 1. PLETILSTVO a. NOGAVICA b. ROKAVICA (Z VZORCEM) – poznavanje lastnosti bombažne preje in volne, – poznavanje vzorcev pletilskih izdelkov, – poznavanje postopkov pletilstva, – obvladovanje različnih tehnik pletilstva.		Predlagano število ur praktičnega usposabljanja 16-35 ur
Materiali in njihove lastnosti <i>(prednost imajo lokalna gradiva):</i>	Značilnosti različnih prej: – 100-% volna in mešanice, – bombažna preja, – primernost uporabe različnih prej za različne izdelke.	<i>Čas priprave materiala: 1 ura</i>
Orodja in naprave <i>(prednost imajo ročna orodja za tradicionalne tehnike izdelave):</i>	– oprema delovnega mesta (svetel prostor in stol). Ročna orodja: – pletilke (5 pletilk ali okrogle pletilke, pletilka za izdelavo kit), – šivanka, – kvačka, – škarje, – meter.	

Tehnologija izdelave (prednost imajo tradicionalne tehnike izdelave):	Shema vzorca: – poskusni vzorec za določitev števila petelj/zank, – nasnutje, – pletenje izdelka (različni načini <i>zazankanja</i> ali snemanja s pletilk), – zaključek končnih niti. Izdelava značilnih vzorcev: – kombinacije levih in desnih petelj (petlje, kite, različni patenti ...), – različni vzorci z dodajanjem in snemanjem petelj. Sestavljeni izdelki (npr. jopica/pulover): – izdelava posameznih delov izdelka (sprednji, zadnji, rokavi), – različni načini sestavljanja posameznih delov.	<i>8 ur</i> <i>Polizdelki narejeni vnaprej</i>
---	---	--

Pomen izdelka za ohranjanje kulturne dediščine:	– <i>Nadaljuje se tradicija ročnega pletenja (oblačil, nogavic, rokavic, kap, šalov ...) in uporabe lokalno prisotnih materialov.</i> – <i>Uporaba lokalne domače volne (npr. volna jezersko-solčavske pasme ovc).</i> – <i>Pomembna dediščina nogavičarstva na Gorenjskem, posebni vzorci za pripadnostne kostume.</i> <i>Ročno pletenje in kvačkanje sta se razvila v davni preteklosti iz potreb po izdelovanju oblačil, saj so volno ovac in drugih živali oblikovali v niti in si iz njih začeli izdelovati oblačila. Pri tem delu so uporabili sprva kosti, nato pa paličice, ki so jih našli v svoji okolici in jih oblikovali v pletilke in kvačke.</i> <i>Pogoji za pletenje so bili na Slovenskem zelo dobri, saj je bila ovčereja zelo razširjena. Najbolj značilen izdelek pletilj so bile in so še danes volnene nogavice, poleg teh še rokavice, kape, puloverji, jope in v novejšem času tudi plašči in ženske obleke ter unikatni modni dodatki, na primer šali, torbice. Iz pletenja nogavic se je razvilo tudi nogavičarstvo, zlasti v Gornjesavski dolini ter med Tržičem in Jesenicami. Dejavnost, ki je bila včasih zelo množična, je začela na prehodu iz 19. v 20. stoletje upadati. Kljub temu se je pletilsko znanje vse do danes ohranilo po vsej Sloveniji. Številne pletilje poskušajo z ročnim pletenjem ustvarjati unikatne pletenine. Nekatere med njimi so še vezane na motive zgodovinskega spomina, druge spet pojmujejo vsak izdelek kot samostojno unikatno likovno delo. Takšna garderoba je priljubljena, saj poudarja individualnost osebe in njen edinstven slog.</i>	
---	---	--

PREVERJANJE PRAKTIČNE USPOSOBLJENOSTI	Merila za preverjanje kakovosti izdelka/izdelkov	Izločilna merila
Tehnološka dovršenost in kakovost izdelka/izdelkov:	Izdela se nogavica in rokavica z na mestu določenim vzorcem. - Ustrezna izbira materiala in barv, - enakomerna izdelava, - celosten estetski izgled izdelka. Čas izdelave izdelka: do 8 ur	- Neustrezna izbira materialov in barv. - Neenakomerna izdelava. - Neestetski videz izdelka.

VSEBINE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA a. KAPA (reliefno kvačkanje) b. PODSTAVEK (Jasmin stič) c. TORBA (velika) - izdelava verižnih pentelj, - razmerno kvačkanje, - reliefno kvačkanje, - vrstično kvačkanje (po vrsticah), - zaključevanje kvačkanja (izdelka).		Predlagano število ur praktičnega usposabljanja 16-35 ur
Materiali in njihove lastnosti <i>(prednost imajo lokalna gradiva):</i>	- volna (100%) merino volna, - bombažen jearsy ali domača ovčja volna.	<i>Čas priprave materiala:</i> 1h
Orodja in naprave <i>(prednost imajo ročna orodja za tradicionalne tehnike izdelave):</i>	– kvačke, – škarje.	

Tehnologija izdelave (prednost imajo tradicionalne tehnike izdelave):	a.) KAPA (reliefno kvačkanje) - pisna navodila (kapa z zavihkom ali brez), - naredimo slepo petljo (šibična petlja), - petelj naredimo toliko kolikor jih potrebujemo, za specifično velikost kape, - v prvi vrsti določimo velikost kape, - v drugi vrsti naredimo vsako petljo po tri šibične petlje, - v tretji vrsti pa pričnemo z vzorcem (reliefen vzorec), - v tej isti vrsti se določi pozicija kite, - kvačkamo do konca dolžine kape enako, kito pa prekrizamo vsake 3-4 cm, - prav tako naredimo z reliefnimi petljami, - ob koncu dolžine kape izberemo: ali bo kapa imela zavihek ali brez, - naredimo zaključek, - zaključek vsake vrste mora biti vedno enak, da se sestava vrst čim manj vidi oz. ne loči od preostalega dela izdelka, - kapi lahko dodamo cof.	a.) KAPA (reliefno kvačkanje) <i>Čas izdelave izdelka:</i> 4-5h
---	---	---

	b.) PODSTAVEK (Jasmin stič) - začnemo z dvema verižnima petljama in naredimo prvi listič, -le-ta je šopasta petlja: s kvačko vlečemo niti ven, da dobimo na kvački 5 ali 7 zank, nato pa nitko potegnemo skozi vse niti in zaključimo z verižno petljo, -zopet naredimo petljo nad prejšnjo in nadaljujemo v tej tehniki dokler ne ustvarimo kroga, - kroga ne zaključimo in nadaljujemo v polžasti obliki /smeri brez zaključka vrste, - povezujemo po tri šopaste petlje skupaj, da se krog lahko širi povežemo po dve petlji (3-2-3-2), - v naslednji vrstici pa nadaljujemo v razmerju 33-2 in spet 33-2, - v naslednji pa: 333-2 itd., - oblika kroga je odvisna od načina kvačkanja, kvalitete in debeline materiala, - ob željeni širini podstavek zaključimo, tako, da ga ob kvačkamo in naredimo na sredini rožice dve in pol-šivčni petlji.	b.) PODSTAVEK (Jasmin stič) <i>Čas izdelave izdelka:</i> 4h
--	---	--

	c.) TORBA (velika) - začnemo izdelovati na usnjenem podstavku oz. dnu kjer so že pripravljene luknje ob straneh v katere naredimo goste petlje, nato v vsako po eno petljo, po potrebi lahko tudi več glede na željeno širino torbe, - začnemo z vzorcem: kvačkamo vzorec po shemi, - shemo narišemo, - izdelek kvačkamo v želeni velikosti/višini, - formo držimo z račjim vbodom (vzvratno kvačkanje) ali pa samo iz pol gostih petelj, iz katerih nastane trši rob, ki izdelek oblikuje. - dodamo, prišijemo lahko kvačkani ali usnjeni držaj (ali kovinski držaj), - za nakvačkani ročaj moramo uporabiti vzorec, ki je dovolj močan in gost, da se ročaj ne raztegne (odvisno od materiala).	c.) TORBA (velika) <i>Čas izdelave izdelka: 5h (z ročajem)</i>
--	---	---

Pomen izdelka za ohranjanje kulturne dediščine:	<i>Ročno pletenje in kvačkanje sta se razvila v davni preteklosti iz potreb po izdelovanju oblačil, saj so volno ovac in drugih živali oblikovali v niti in si iz njih začeli izdelovati oblačila. Pri tem delu so uporabili sprva kosti, nato pa paličice, ki so jih našli v svoji okolici in jih oblikovali v pletilke in kvačke.</i> <i>Pogoji za pletenje so bili na Slovenskem zelo dobri, saj je bila ovčereja zelo razširjena. Najbolj značilen izdelek pletilj so bile in so še danes volnene nogavice, poleg teh še rokavice, kape, puloverji, jope in v novem času tudi plašči in ženske obleke ter unikatni modni dodatki, na primer šali, torbice. Iz pletenja nogavic se je razvilo tudi nogavičarstvo, zlasti v Gornjesavski dolini ter med Tržičem in Jesenicami. Dejavnost, ki je bila včasih zelo množična, je začela na prehodu iz 19. v 20. stoletje upadati. Kljub temu se je pletilsko znanje vse do danes ohranilo po vsej Sloveniji. Številne pletilje poskušajo z ročnim pletenjem ustvarjati unikatne pletenine. Nekatere med njimi so še vezane na motive zgodovinskega spomina, druge spet pojmujejo vsak izdelek kot samostojno unikatno likovno delo. Takšna garderoba je priljubljena, saj poudarja individualnost osebe in njen edinstven slog.</i>	
---	--	--

PREVERJANJE PRAKTIČNE USPOSOBLJENOSTI	Merila za preverjanje kakovosti izdelka/izdelkov	Izločilna merila
Tehnološka dovršenost in kakovost izdelka/izdelkov:	a.) KAPA (reliefno kvačkanje) - Zaključki vrst niso vidni. - Petlje morajo biti zategnjene enakomerno. - Kita mora biti pravilno in enakomerno prekrižana, da ne nastanejo prevelike luknje. b.) PODSTAVEK (Jasmin stič) - Petlje so narejene enakomerno iz katerih mora biti skvačkana enakomerna rožica in pravilen krog. - Obkvačkanje s polšivičnimi petjami mora biti ravno, da ima izdelek podobo ravnega kroga).	a.) KAPA (reliefno kvačkanje) - <i>Zaključki vrst so vidni.</i> - <i>Petlje niso zategnjene enakomerno.</i> - <i>Kite niso pravilno in enakomerno prekrižane, v izdelku so nastale prevelike luknje.</i> b.) PODSTAVEK (Jasmin stič) - <i>Petlje niso narejene enakomerno. Enakomerna rožica in pravilen krog nista vidna.</i> - <i>Obkvačkanje s polšivičnimi petjami ni ravno, saj izdelek nima podobe ravnega kroga).</i>

	c.) TORBA (velika) - Oblika torbe je pravilna: je ravna, rahlo zožana v zadnji vrsti. - Vrstice petelj so pravilno končane: pravilno narejen vzorec pri končanju vsake vrste. Čas izdelave izdelka: a.) 4-5 h b.) 4h c.) 5h	c.) TORBA (velika) - <i>Oblika torbe ni pravilna: ni ravna, rahlo zožana v zadnji vrsti.</i> - <i>Vrstice petelj niso pravilno končane: narejen vzorec pri končanju vsake vrste ni viden.</i>
--	---	--

Soglašam:

dr. Anže Logar,

minister za gospodarstvo, delo in šport